

نویسنده: محمد علی گولیر «M:Ali .Guller» .
منبع و تاریخ نشر: کریدل «2026-03-10» .
برگردان: پوهندوی دوکتور «طب» سیدحسام «مل»

آیا ترکیه می‌تواند سیاست «همسایگی کنترل‌شده» خود را حفظ کند؟

Can Turkiye sustain its policy of ‘controlled neighborhood’?

با تشدید جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران، اقدام متعادل‌کننده
آنکارا تحت فشار قرار گرفته است – حتی با اینکه چندپارگی
منطقه، الگوی امنیتی خود ترکیه را تهدید می‌کند.

*As the US-Israeli war on Iran escalates, Ankara’s balancing act is
under pressure – even as the region’s fragmentation threatens
Turkiye’s own security paradigm.*

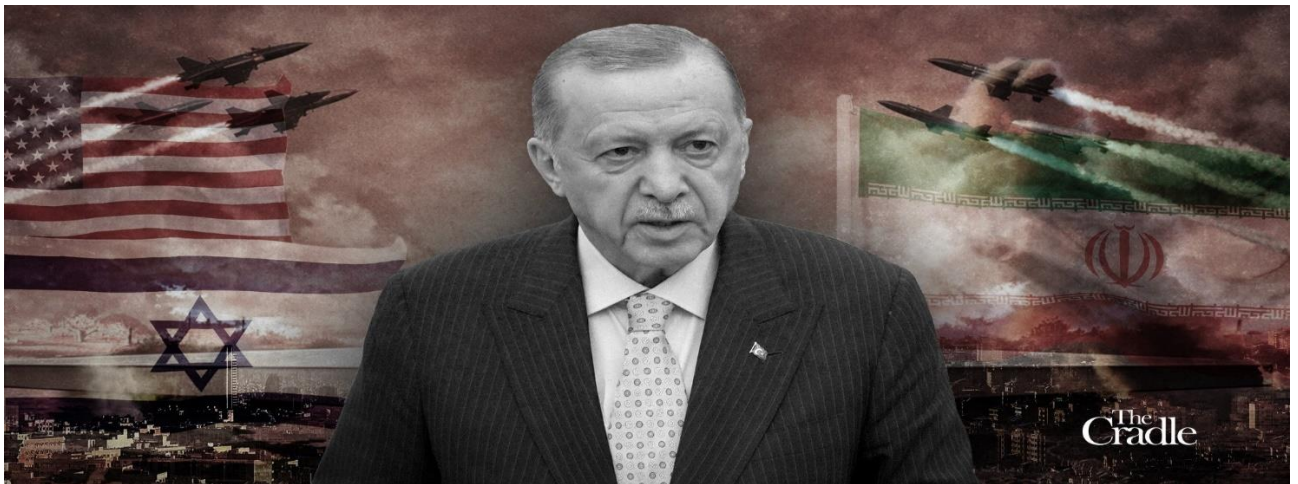

Photo Credit: The Cradle

هدف اصلی ایالات متحده در غرب آسیا مدت‌هاست که ایجاد یک نظم منطقه‌ای جدید حول محور هژمونی اسرائیل بوده است. مانع اصلی چنین نظمی، ایران است. بنابراین، تضعیف تهران و سلب نفوذ منطقه‌ای آن، همچنان یک اولویت استراتژیک است.

در این چارچوب، واشنگتن ترکیه را در موقعیتی حیاتی می‌بیند. برنامه‌ریزان آمریکایی محاسبه می‌کنند که می‌توان یک معماری منطقه‌ای را حول محور اسرائیل-ترکیه-عربستان سعودی یا اتحاد اسرائیل-عربستان سعودی-مصر ایجاد کرد.

در طول دو سال گذشته، استراتژی ایالات متحده شکل روشنی به خود گرفته است. این استراتژی مجموعه‌ای از مراحل را دنبال کرده است که برای تضعیف بازیگران مقاومت منطقه و نیروهای سیاسی همسو با ایران طراحی شده‌اند.

حماس به شدت تضعیف شده است. فشار بر لبنان برای محدود کردن قابلیت‌های نظامی حزب‌الله ادامه دارد. دولت اسد در سوریه سقوط کرده است. در عراق، تلاش‌هایی برای جلوگیری از بازگشت نوری المالکی به عنوان نخست‌وزیر صورت گرفته است.

واشنگتن و تل‌آویو که از این تحولات جسور شده بودند، معتقد بودند که یک کمپین هوایی فشرده علیه ایران در نهایت می‌تواند باعث تغییر رژیم شود. با این حال، وقایع هفته گذشته نشان داده است که این محاسبه نادرست بوده است. انتظار اینکه ناآرامی‌های داخلی در ایران تحت حمله خارجی دوباره شعله‌ور شود، محقق نشده است.

پیامدها برای ترکیه

از سال ۱۹۹۱، مداخلات نظامی و سیاسی ایالات متحده در غرب آسیا بارها پیامدهای منفی سیاسی و اقتصادی برای ترکیه داشته است. یک جنگ طولانی با ایران این اثرات را به طرز چشمگیری تشدید خواهد کرد.

با وجود این خطرات، دولت ترکیه در نهایت خود را در عراق و سوریه با واشنگتن همسو کرد.

حمایت از حمله ایالات متحده به عراق، ترکیه را با همسایه جدیدی روبرو کرد: منطقه خودمختار کردستان به رهبری مسعود بارزانی. حمایت از سیاست ایالات متحده در سوریه، مجموعه دیگری از پیامدها را به همراه داشت. ترکیه با هجوم گسترده پناهندگان و ظهور ساختارهای خودمختار کردی در امتداد مرز جنوبی خود روبرو شد.

درگیری سوریه همچنین یک واقعیت ژئوپلیتیکی جدید ایجاد کرد. ترکیه از طریق دخالت خود در آنجا، عملاً به همسایه بالفعل اسرائیل تبدیل شد. اگرچه آنکارا خود را به عنوان یکی از برندگان در سوریه به تصویر می‌کشد، اما این کشور به تدریج به سمت

ساختاری شبیه به قیومیت ایالات متحده و اسرائیل حرکت می‌کند که با کارت کردی تقویت می‌شود که می‌تواند در آینده دوباره بازی شود. در رویارویی فعلی با ایران، نظم جدید سوریه آشکارا خود را در مقابل تهران و متحدانش قرار داده است.

پروژه ترکیه-اسرائیل

سال‌ها، واشنگتن سوریه پس از اسد را به عنوان کلید احیای همکاری بین ترکیه و اسرائیل تبلیغ می‌کرد. هم در آنکارا و هم در تل‌آویو، کسانی بودند که چنین سناریویی را به عنوان گشودن دری برای تقسیم نفوذ بر سوریه بین دو کشور می‌دیدند.

این دیدگاه در تضاد کامل با اصل اساسی سیاست خارجی جمهوری ترکیه است: "صلح در خانه، صلح در جهان". از قضا، این امر ترکیه را در همسایگی مستقیم با اسرائیل نیز قرار می‌دهد.

پس از سقوط بشار اسد، رئیس جمهور سابق سوریه، واشنگتن به سرعت برای پیشبرد این دستور کار اقدام کرد. ظهور احمد الشرع، رهبر هیئت تحریر الشام (که قبلاً با نام ابومحمد الجولانی شناخته می‌شد) به عنوان رئیس جمهور سوریه، به طور گسترده به عنوان تحولی تلقی می‌شد که می‌توانست همکاری ترکیه و اسرائیل را تسهیل کند.

از دیدگاه واشنگتن، چنین همکاری همچنین به تضمین نظم منطقه‌ای گسترده‌تر مبتنی بر سلطه اسرائیل کمک می‌کند. چارچوب پیشنهادی در یک قوس جغرافیایی وسیع از دریای خزر تا مدیترانه و خلیج فارس امتداد داشت.

تام باراک، سفیر ایالات متحده در آنکارا و فرستاده ویژه امور سوریه، بارها به این دیدگاه اشاره کرد و اعلام کرد که ترکیه و اسرائیل به زودی در سراسر منطقه از دریای خزر تا مدیترانه همکاری خواهند کرد.

حتی طرح پیشنهادی کریدور زنگزور که آذربایجان و ارمنستان را به هم متصل می‌کند - که طبق گزارش‌ها به یک ابتکار ۹۹ ساله «کریدور ترامپ» تبدیل شده است - به عنوان بخشی از این پروژه استراتژیک گسترده‌تر دیده می‌شد.

در هسته آن یک هدف روشن نهفته بود: تشکیل جبهه ترکیه - اسرائیل علیه ایران. چنین ائتلافی نه تنها سوریه الشرع، بلکه کشورهای عربی و نیروهای کرد در شمال عراق را نیز شامل می‌شد. حتی ابتکار سیاسی داخلی اخیر ترکیه که با شعار اتحاد ترکیه-کرد-عرب مطرح شده است، با استراتژی گسترده‌تر واشنگتن همسو است.

آنکارا موضع خود را حفظ می‌کند

در این شرایط، حمله آمریکا و اسرائیل به ایران آغاز شد. با این حال، ترکیه بلافاصله با واشنگتن و تل‌آویو همسو نشد. در طول هفته اول درگیری، آنکارا سیاست متعادل‌سازی محتاطانه‌ای را دنبال کرد. این کشور از حمله آمریکا و اسرائیل به ایران انتقاد کرد و در عین حال به تهدیدات ایران علیه کشورهای خلیج فارس نیز اعتراض داشت.

حتی قبل از شروع عملیات، نشانه‌های ظریفی از موضع ترکیه وجود داشت. عکسی که کاخ سفید از ملاقات دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، با بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، منتشر کرد، شامل نقشه‌ای در پس‌زمینه بود که جزئیات پایگاه‌هایی را که ایالات متحده قصد داشت برای این عملیات استفاده کند، نشان می‌داد. پایگاه‌های ترکیه به طور قابل توجهی غایب بودند.

در عمل، آنکارا در طول هفته اول این موضع را حفظ کرد. ترکیه نه حریم هوایی خود را باز کرد و نه اجازه داد از پایگاه‌های نظامی در خاک خود برای حمله به ایران استفاده شود.

تحریک موشکی

با این حال، بعید بود که چنین موضع متعادلی بدون چالش باقی بماند. به زودی گزارشی فوری ادعا کرد که موشکی از ایران به سمت ترکیه پرتاب شده و بنابراین رهگیری شده است. بنا به گزارش‌ها، این موشک توسط سیستم راداری ناتو در کورجیک شناسایی شد، در حالی که واحدهای ناتو در مدیترانه رهگیری را انجام دادند.

با این حال، ظرف چند ساعت، داستان شروع به آشکار شدن کرد. ستاد کل نیروهای مسلح ایران اعلام کرد که هیچ موشکی به سمت خاک ترکیه شلیک نشده است. عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران، این انکار را تکرار کرد.

در همان روز، یکی از مقامات وزارت دفاع ترکیه، جزئیات مهمی را تأیید کرد:

"مشخص شده است که قطعه موشکی که در منطقه دورتیول استان هاتای سقوط کرد، متعلق به مهمات پدافند هوایی است که تهدید را در هوا رهگیری کرد."

بنابراین، سه واقعیت در کنار هم قرار گرفتند. ایران اصرار داشت که ترکیه را هدف قرار نداده است. سیستم‌های راداری ناتو پرتابی را ثبت کرده بودند و رهگیرهای ناتو شلیک شده بودند. با این حال، بقایای موشک که در خاک ترکیه سقوط کرد، از ایران نبود.

تلاش برای برهم زدن سیاست متعادل‌سازی آنکارا شکست خورد. به زودی تحریک دیگری رخ داد.

زاویه آذربایجان

روز بعد، روایت مشابهی در آذربایجان پدیدار شد. گزارش‌ها حاکی از آن بود که پهپادهای ایرانی جمهوری خودمختار نخجوان را که با آذربایجان مرتبط است، هدف قرار داده‌اند.

ایران بار دیگر این ادعا را رد کرد و اظهار داشت که هیچ فعالیت پهپادی علیه آذربایجان انجام نداده است.

با این حال، برخلاف آنکارا، باکو تمایل بیشتری به اتخاذ موضع تقابلی نشان داد. الهام علی‌اف، رئیس جمهور آذربایجان، اعلام کرد:

«ما این اقدام تروریستی و تجاوز بی‌دلیل علیه آذربایجان را تحمل نخواهیم کرد. به نیروهای مسلح ما دستور داده شده است که اقدامات تلافی‌جویانه مناسب را آماده و اجرا کنند.»

با این حال، خود علی‌اف این حادثه را «بی‌دلیل» توصیف کرد. ایران گفته بود که چنین حمله‌ای را انجام نداده است. با وجود این، اقدام تلافی‌جویانه آذربایجان بدون شک ایالات متحده و اسرائیل را خوشحال خواهد کرد.

علی‌اف، که حتی در طول نسل‌کشی غزه روابط خوبی با اسرائیل حفظ کرده است، ممکن است دستور کار دیگری داشته باشد. در واقع، پس از اظهارات او، درخواست‌هایی در میان محافل آذربایجانی و ترکیه‌ای - با استناد به توافق دفاعی بین دو کشور - برای اقدام مشترک علیه ایران آغاز شد.

نظر سنجی

آیا ترکیه باید سیاست فعلی «همسایگی کنترل‌شده» خود را در بحبوحه جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران حفظ کند؟

بله - ترکیه باید برای محافظت از امنیت خود بی‌طرف بماند.

خیر - آنکارا باید با آمریکا و ناتو همسو شود.

ترکیه باید در عوض همکاری با ایران و کشورهای منطقه را تعمیق بخشد.

ایجاد تعادل بین هر دو طرف تنها استراتژی مناسب برای آنکارا است

105 رأی، 0 روز و 7 ساعت باقی مانده

فشار بر آنکارا

تاریخ معاصر زمینه مهمی را ارائه می‌دهد. در طول جنگ 12 روزه اسرائیل و ایران هشت ماه قبل، عملیات اطلاعاتی متناسب به سیا و موساد بر پهپادهایی که از داخل ایران برای شناسایی اهداف و انجام ترورها پرتاب می‌شدند، متکی بود. ایران انگیزه کمی برای تحریک ترکیه یا آذربایجان داشت. در مقابل، ایالات متحده و اسرائیل انگیزه‌های قوی برای سوق دادن هر دو کشور به سمت رویارویی با تهران داشتند.

در حال حاضر، به نظر می‌رسد آنکارا در برابر فشارها مقاومت کرده است. رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه، لحنی هشدارآمیز اتخاذ کرد و اظهار داشت: «هشدارهای لازم به ایران داده شد. با وجود این هشدارها، این کشور همچنان به برداشتن گام‌های اشتباه ادامه می‌دهد.» هاکان فیدان، وزیر امور خارجه ترکیه، نیز اظهار داشت:

«ما با دوستانمان در ایران صحبت کردیم و گفتیم اگر این موشک از مسیر خود منحرف شده باشد، مسئله‌ای نیست. اما اگر قرار است این روند ادامه یابد... توصیه ما این است: مراقب باشید، نگذارید کسی در ایران چنین ماجراجویی‌ای را آغاز کند.»

با این حال، اگر درگیری ادامه یابد، احتمالاً فشار واشنگتن تشدید خواهد شد. ایالات متحده به دنبال دسترسی به حریم هوایی و پایگاه‌های نظامی ترکیه خواهد بود.

تلاش‌های تحریک‌آمیز مشابه آنچه که قبلاً شاهد آن بوده‌ایم، می‌تواند به راحتی دوباره ظاهر شود.

علاوه بر این، استراتژی ایجاد تعادل آنکارا با آسیب‌پذیری‌های ساختاری، به ویژه عضویت آن در ناتو، مواجه است. واشنگتن این پویایی‌ها را به خوبی درک می‌کند و از شرایط مشابه در درگیری‌های منطقه‌ای گذشته سوءاستفاده کرده است.

وحدت منطقه‌ای و امنیت ترکیه

برای ترکیه، معادله امنیتی از نظر تاریخی ساده بوده است. وحدت همسایگانش به وحدت خود ترکیه کمک می‌کند.

اصل «صلح در خانه، صلح در جهان» مصطفی کمال آتاتورک، منعکس‌کننده این درک بود. ثبات در کشورهای همسایه، ثبات در ترکیه را تقویت می‌کند و برعکس.

این اصل برای دهه‌ها، سیاست خارجی ترکیه را شکل می‌داد. حتی پس از پیوستن به ناتو، ترکیه علی‌رغم تنش‌های گاه‌به‌گاه مربوط به عراق و سوریه، تا حد زیادی این اصل را حفظ کرد. نقطه عطف با دخالت عمیق‌تر واشنگتن در غرب آسیا فرا رسید.

هنگامی که ایالات متحده جنگ خود را علیه عراق در سال ۱۹۹۱ آغاز کرد و به دنبال حمایت ترکیه بود، تورگوت اوزال، رئیس جمهور وقت ترکیه، تمایل خود را برای همکاری نشان داد. اصل تعادل منطقه‌ای عملاً کنار گذاشته شد، اگرچه دیدگاه منطقه‌ای نیروهای مسلح ترکیه، میزان دخالت آنکارا را محدود می‌کرد.

وضعیت مشابهی در طول حمله آمریکا به عراق در سال ۲۰۰۳ پدید آمد. اردوغان نیز مانند اوزال، در ابتدا از همکاری با واشنگتن حمایت کرد. رد طرح ۱ مارس توسط پارلمان ترکیه، روند را کند کرد، اما در نهایت دولت از طریق کانال‌های دیگر از جنگ حمایت کرد.

نتیجه، ظهور یک نهاد خودمختار کردی در امتداد مرز جنوبی ترکیه بود.

الگوی مشابهی پس از سال ۲۰۱۱ در سوریه آشکار شد. این بار، آنکارا نقش بسیار فعال‌تری ایفا کرد و گاهی اوقات از واشنگتن به دلیل عدم اقدام سریع علیه دمشق انتقاد می‌کرد. پس از ۱۴ سال آشفتگی، دولت اسد در سال ۲۰۲۵ سقوط کرد. ترکیه اکنون با یک ساختار سیاسی کردی دیگر در مرز جنوبی خود روبرو است.

ادغام نیروهای حزب کارگران کردستان (PKK) و یگان‌های مدافع خلق کرد (YPG) در ارتش سوریه ممکن است به نظر برسد که این مشکل را حل می‌کند. با این حال، در عمل، این امر همچنین فضایی را برای یک ساختار خودمختار بالفعل ایجاد می‌کند.

مداخله ایالات متحده در عراق و جنگ در سوریه اساساً تعادل منطقه‌ای را تغییر داد. عراق رسماً به یک کشور فدرال تبدیل شد، در حالی که سوریه عملاً در همان جهت حرکت کرد.

ترکیه برای دهه‌ها، وحدت هر دو همسایه را یک مزیت استراتژیک می‌دانست. معادله ساده بود. عراق متحد و سوریه متحد، وحدت خود ترکیه را تقویت می‌کردند.

این معادله از قبل تضعیف شده است. اکنون به نظر می‌رسد واشنگتن قصد دارد ستون سوم را تضعیف کند: تمامیت ارضی ایران.

اگر ترکیه اشتباهاتی را که در عراق و سوریه مرتکب شد تکرار کند، عواقب آن می‌تواند بسیار شدیدتر باشد. بی‌ثبات‌سازی ایران پیامدهای عمده‌ای برای ترکیه خواهد داشت.

همچنین صداهایی در ایالات متحده و اسرائیل وجود دارد که استدلال می‌کنند پس از تغییر شکل عراق، سوریه و ایران، خود ترکیه می‌تواند هدف بعدی باشد.

دام پایگاه

به همین دلیل، آنکارا باید سیاست روابط همسایگی کنترل شده و متعادل خود را حفظ کند.

یکی از تهدیدهای این رویکرد، تحریکات بیشتر مرتبط با موشک است. تهدید دیگر، خطرات بالقوه ناشی از پایگاه‌های نظامی خارجی در خاک ترکیه است.

صرف نظر از وضعیت قانونی آنها، این پایگاه‌ها تا زمانی که عملیات ایالات متحده در آنجا ادامه داشته باشد، آسیب‌پذیری جدی محسوب می‌شوند. اگر واشنگتن بدون رضایت آنکارا از این پایگاه‌ها به ایران حمله کند، عواقب آن برای ترکیه می‌تواند شدید باشد.

جلوگیری از چنین سناریویی نیازمند اقدام قاطع است.

تا پایان درگیری، ترکیه باید فعالیت‌های عملیاتی ایالات متحده در این پایگاه‌ها را به حالت تعلیق درآورد و این تصمیم را اجرا کند.

تنها با انجام این کار، آنکارا می‌تواند از کشیده شدن به رویارویی که هم ثبات منطقه‌ای و هم امنیت خودش را تهدید می‌کند، جلوگیری کند.

----- **با احترام «17-03-2026»**

.....

